

**Міністерство охорони здоров'я України
Національний медичний університет
імені О. О. Богомольця**

**Ministry of Health of Ukraine
Bogomolets National Medical University**

**НАУКОВО-ПРАКТИЧНЕ ВИДАННЯ
УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-МЕДИЧНИЙ
МОЛОДІЖНИЙ ЖУРНАЛ**

**THEORETICAL AND PRACTICAL EDITION
UKRAINIAN SCIENTIFIC MEDICAL
YOUTH JOURNAL**

Supplement №3 (156) 2025

ISSN 2786-6661eISSN 2786-667X

UDC: 378.6:61:001.891](477.411)(050)

Засновник:

Національний медичний університет
імені О.О. Богомольця МОЗ України

Періодичність виходу 4 рази на рік.

Журнал внесено до переліку фахових видань.

Галузі наук: медичні, фармацевтичні.
(наказ МОН України 09.03.2016 №241)

Видання індексується

в Google Scholar, Index Copernicus,
WorldCat OCLC

Реєстраційне свідоцтво КВ № 17028-5798ПР.
Рекомендовано Вченою Радою НМУ
імені О. О. Богомольця
(протокол №10 від 24.06.2025 р.)

Усі права стосовно опублікованих статей
залишено за редакцією.
Відповідальність за добір та викладення фактів
у статтях несуть автори,
а за зміст рекламних матеріалів – рекламодавці.
Передрук можливий за згоди редакції
та з посиланням на джерело.

До друку приймаються наукові матеріали,
які відповідають вимогам до публікації
в даному виданні.

Адреса для кореспонденції:

Редакція Українського науково-медичного
молодіжного журналу,
науковий відділ НМУ,

бул. Т.Шевченка, 13, м.Київ, 01601

<http://mmj.nmuofficial.com>

E-mail: usmyj@ukr.net

Національний медичний університет
імені О.О.Богомольця

www.nmuofficial.com

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голова редакційної колегії:

Юрій Кучин

Головний редактор:

Сергій Земсков

Заступник головного редактора:

Павло Чернишов

Відповідальний секретар:

Анастасія Гринзовська

Редактор по науковій етиці:

Любов Петелицька

Редактор статистичних даних:

Віталій Гурьянов

Редактор контенту для соціальних мереж:

Анатолій Гринзовський

Літературний редактор:

Людмила Наумова,
Ярослава Демиденко

Секційні редактори:

Стоматологія

Ірина Логвиненко

Медицина

Володимир Мельник

Фармація, промислова фармація

Ірина Ніженковська

Педіатрія

Олександр Волосовець

Громадське здоров'я

Анна Благая

РЕДАКЦІЙНА РАДА

Члени редакційної колегії:

Андрій Копчак, Владислав Маланчук, Денис Варивончик, Євгенія Бурлака, Жанна Полова, Ірина Журавель, Леся Беш, Микола Хайтович, Назарій Кобиляк, Олег Міщенко, Олег Яременко, Сергій Гичка, Сергій Омельчук, Юрій Захараш, Andreas Neff (Marburg, Germany), Andrew Yule Finlay (Cardiff, UK), Anthony Graeme Perks (Nottingham, United Kingdom), Branka Marinović (Zagreb, Croatia), Francesca Sampogna (Rome, Italy), Francoise Poot (Brussels, Belgium), George-Sorin Tiplica (Bucharest, Romania), Hryhoriy Lapshyn (Lubeck, Germany), Irina Nakashidze (Batumi, Georgia), Jacek Szepietowski (Wroclaw, Poland), John Quinn (Prague, Czech Republic), Lidia Rudnicka (Warsaw, Poland), Lucia Thomas-Aragones (Zaragoza, Spain), Miloš Nikolić (Belgrade, Serbia), Piotr Donizy (Wroclaw, Poland), Ryszard Kurzawa (Rabka-Zdroj, Poland), Sam Salek (Hatfield, UK), Servando Eugenio Marron (Zaragoza, Spain), Ulrich Friedrich Wellner (Lubeck, Germany).

ISSN 2786-6661eISSN 2786-667X

Founder:

Bogomolets National Medical University
Ministry of Health of Ukraine

Publication frequency – 4 times a year.

The Journal is included in the list of professional publications in Medical and pharmaceutical Sciences
(order MES Ukraine 09.03.2016 № 241)

Journal's indexing:

Google Scholar, Index Copernicus,
WorldCat OCLC

Registration Certificate KB № 17028-5798IIP.
Recommended by the Academic Council
of the Bogomolets National Medical University, Kyiv
(protocol №10 of 24.06.2025)

All rights concerning published articles are reserved
to the editorial board.

Responsibility for selection and presentation
of the facts in the articles is held by authors,
and of the content of advertising material –
by advertisers.

Reprint is possible with consent
of the editorial board and reference.

Research materials accepted
for publishing must meet
the publication requirements of this edition.

Correspondence address:

Editorial board of the Ukrainian Scientific
Medical Youth Journal Research Department
of NMU,

13, T. Shevchenko blvd. Kyiv, 01601

<http://mmj.nmuofficial.com>

E-mail: usmyj@ukr.net

Bogomolets
National Medical University

www.nmuofficial.com

EXECUTIVE BOARD

Chairman Of The Editorial Board:

Iurii Kuchyn

Editor in Chief:

Sergii Zemskov

Deputy Editor-in-Chief:

Pavel Chernyshov

Executive Secretary:

Anastasiia Hrynzovska

Editor on scientific ethics:

Liubov Petelytska

Statistical Editor:

Vitaliy Gurianov

Social Media Editor:

Anatolii Hrynzovskiy

Language Editor:

Liudmyla Naumova,
Yaroslava Demydenko

Associate Editors:

Stomatology

Iryna Logvynenko

Medicine

Volodymyr Melnyk

Pharmacy, Industrial Pharmacy

Iryna Nizhenkovska

Pediatrics

Oleksandr Volosovets

Public Health

Anna Blagaia

EDITORIAL BOARD

Members of the Editorial Board:

Andreas Neff (Marburg, Germany), Andrew Yule Finlay (Cardiff, UK), Andrey Kopchak, Anthony Graeme Perks (Nottingham, United Kingdom), Branka Marinović (Zagreb, Croatia), Denis Varyvonchuk, Francesca Sampogna (Rome, Italy), Françoise Poot (Brussels, Belgium), George-Sorin Tiplica (Bucharest, Romania), Hryhoriy Lapshyn (Lubeck, Germany), Irina Nakashidze (Batumi, Georgia), Ievgeniia Burlaka, Iryna Zhuravel, Jacek Szepietowski (Wroclaw, Poland), John Quinn (Prague, Czech Republic), Lesya Besh, Lidia Rudnicka (Warsaw, Poland), Lucia Thomas-Aragones (Zaragoza, Spain), Miloš Nikolić (Belgrade, Serbia), Nazariy Kobylak, Oleg Mishchenko, Oleg Yaremenko, Piotr Donizy (Wroclaw, Poland), Ryszard Kurzawa (Rabka-Zdroj, Poland), Sam Salek (Hatfield, UK), Sergiy Omelchuk, Serhii Gychka, Servando Eugenio Marron (Zaragoza, Spain), Ulrich Friedrich Wellner (Lubeck, Germany) Vladyslav Malanchuk, Yuriy Zakharash, Zhanna Polova.

ЗМІСТ/CONTENTS

Сторінки/Pages

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
ДО ВСЕСВІТНЬОГО ДНЯ БЕЗПЕКИ ПАЦІЄНТІВ 2025 РОКУ

17. 09. 2025

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця
Київ, Україна

..... 5

INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE
TO THE WORLD PATIENT SAFETY DAY 2025

September 17, 2025

Bogomolets National Medical University
Kyiv, Ukraine

..... 5

AUTHOR INDEX / АЛФАВІТНИЙ ЗМІСТ

..... 81

**НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
ДО ВСЕСВІТНЬОГО ДНЯ БЕЗПЕКИ ПАЦІЄНТІВ 2025 РОКУ**

17 вересня 2025

**НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
КИЇВ, УКРАЇНА**

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE
TO THE WORLD PATIENT SAFETY DAY 2025**

September 17, 2025

**BOGOMOLETS NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY
KYIV, UKRAINE**

ШАНОВНІ КОЛЕГИ, ДОРОГІ ДРУЗИ, СПІВІТЧИЗНИКИ.

Сьогодні ми маємо перший і, сподіваюся, не останній ювілей – 5 років поспіль ми зустрічаємося з вами з нагоди Всесвітнього дня безпеки пацієнтів, який відзначається в усьому світі під егідою ВООЗ. У нашій країні розуміння значущості цієї проблеми знайшло відображення в указі Президента України №648/2019 4 вересня 2019 року «Про День безпеки пацієнтів».

Те, що безпека пацієнтів є наріжним каменем надання медичної допомоги, не викликає сумнівів – першим рядком «під присягою перед лікарями Аполлоном, Асклепідом, Гігієєю та Панацеєю, беручи у свідки всіх богів та богинь» звучить «... режим своїм хворим приписувати задля їх блага, відповідно до моїх знань і мого розуміння, утримуючись від завдання їм будь-якої шкоди».

На визнання пріоритетності питання забезпечення безпеки пацієнтів в усьому світі 194 держави на 72-й сесії Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я прийняли рішення проголосити 17 вересня Всесвітнім днем безпеки пацієнтів. Це одна із 11-ти офіційних глобальних кампаній. Щороку ВООЗ обирає тему, яка стане лозунгом і заклик до дій на наступні 365 днів. Тоді ж, у 2019 році була проведена глобальна кампанія на тему «Безпека пацієнтів – одна з пріоритетних задач в галузі охорони здоров'я в усьому світі» під лозунгом «Висловлюйтеся на підтримку безпеки пацієнтів!». Мета – закликати пацієнтів, медичних працівників, осіб, відповідальних за формування політики, студентів і викладачів університетів, дослідників, професійні об'єднання і надавачів послуг у охороні здоров'я висловитися на підтримку безпеки пацієнтів.

У 2020-му році світ зіштовхнувся з надзвичайним викликом, а охорона здоров'я переживала найбільшу кризу із забезпечення безпеки пацієнтів за всю історію – пандемією COVID-19. Системи охорони здоров'я працювали на межі можливого, а медики усіх країн, охоплених пандемією, виявилися під реальною загрозою власному життю. Кампанія була акцентована на важливому значенні безпеки медичних працівників і її взаємозв'язку з безпекою пацієнтів, забезпечення належного визнання самовідданої напруженої роботи медиків. ВООЗ закликала усі зацікавлені сторони «Висловлюватися на підтримку безпеки медпрацівників!».

Наступний, 2021 рік – тема, запропонована ВООЗ «Безпека при наданні допомоги матерям і новонародженим», девіз – «Час вжити термінових заходів для забезпечення безпечних і гідних пологів!». Цей рік став точкою відліку спільної ініціативи Національного медичного університету імені О.О. Богомольця та ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України», яка об'єднала лікарів і дослідників у форматі Науково-практичної конференції з міжнародною участю до Всесвітнього дня безпеки пацієнтів 2021 року «Безпека пацієнтів: на шляху до національного плану дій», яка розглядала два блоки питань: «Безпека при наданні допомоги матерям і новонародженим», що відповідало темі Всесвітнього дня пацієнтів 2021, та «Епідеміологічні, гігієнічні, психологічні, правові та освітньо-наукові аспекти забезпечення безпеки пацієнтів». Але важливо, що в ході підготовки заходу здійснювалася широка розсилка Доповіді Генерального директора ВООЗ та посилання на проект глобального плану дій «Глобальні дії по забезпеченню безпеки пацієнтів на 2021-2030 р.р.», які містять пропозицію щодо створення національних планів дій з безпеки пацієнтів. Українськими фахівцями на той час вже була розроблена «Концепція стратегії попередження дефектів надання медичної допомоги у вітчизняній системі охорони здоров'я», що могла би стати основою національного плану дій з безпеки пацієнтів. На думку організаторів, окрім суто науково-практичних завдань, конференції можуть стати поштовхом до формування необхідного суспільного консенсусу щодо проблеми безпеки пацієнтів та сприяти впровадженню культури безпеки в національній охороні здоров'я.

Надалі, 2022–2024 роки стали часом надзвичайних випробувань країни і системи охорони здоров'я в умовах воєнної агресії проти України. Було важко, але ми вистояли – ініціатива 2021 року розвивалася і міцніла – відбувалися наші чергові конференції у глобальному тренді з проблеми безпеки пацієнтів, який формує ВООЗ.

2022 рік – новий імпульс для консолідації зусиль з виконання поставленої ВООЗ глобальної мети «Безпечно застосування лікарських препаратів». Гасло ВООЗ – «Ліки без шкоди», заклик до дій «Знати. Перевіряти. Запитувати.».

Для Всесвітнього дня безпеки пацієнтів 2023 року було вибрано тему «Підвищення ролі пацієнтів у безпечному наданні медичної допомоги». Гасло – «Більше уваги до думки пацієнтів!». Метою було спонукати зацікавлені сторони, включаючи пацієнтів, членів їх сімей, політиків, керівників органів охорони здоров'я, медичних пра-

цівників і асоціацій із захисту прав пацієнтів до спільної роботи задля підвищення безпеки медичної допомоги в усьому світі.

Минулого, 2024-го, року ВООЗ спрямувала нашу увагу на ключову роль правильної і сучасної діагностики – «Покращення діагностики для безпеки пацієнтів», а лозунгом до дій було «Не допускайте помилок, пам'ятайте про безпеку!».

Отже, сьогодні я вітаю вас із відкриттям традиційної V-ї науково-практичної конференції з міжнародною участю до Всесвітнього дня безпеки пацієнтів 2025 року. ВООЗ пропонує тему «Безпечна допомога кожному новонародженому і кожній дитині» під лозунгом «Безпека пацієнтів від самого початку!». Такий вибір покликаний наголосити, що породілля та дитина – особливо вразливі при наданні медичної допомоги. В умовах воєнного стану та постійних атак на цивільну інфраструктуру вітчизняна система охорони здоров'я має залишатися у глобальних трендах, які формує ВООЗ та при цьому враховати власні надзвичайні виклики.

Організаційний комітет конференції пропонує наступні програмні питання:

- Парадигма безпечного лікарняного середовища: суть і право на існування.
- Безпека лікарняного середовища в умовах воєнних дій.
- Безпека пацієнта в акушерстві та гінекології, неонатології та педіатрії.
- Значення діагностики для забезпечення безпеки пацієнта.
- Роль пацієнтів у забезпеченні безпеки надання медичної допомоги.
- Безпека пацієнтів і якість надання медичної допомоги.
- Безпека та гігієна праці персоналу, виробничий травматизм і професійна захворюваність у медичній галузі.
- Сучасні стратегії та інструменти забезпечення безпечного лікарняного середовища.
- Питання безпеки пацієнтів у системі додипломної медичної та безперервної професійної освіти.
- Історія, стан та перспективи розвитку гігієни, як основи громадського здоров'я.
- Актуальні питання громадського здоров'я та профілактичної медицини.

Ювілейна конференція, як видно із приведеного переліку, стосується не лише безпеки пацієнта в акушерстві та гінекології, неонатології та педіатрії, а охоплює широке коло питань, поглиблене опрацювання яких дозволить нам, нашій медицині стати надійнішими, кращими, міцнішими.

Вистоїмо! До праці!

Юрій КУЧИН
ректор НМУ імені О.О. Богомольця
член-кореспондент НАМН України,
д. мед. н., професор

**ОРГКОМІТЕТ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
ДО ВСЕСВІТНЬОГО ДНЯ БЕЗПЕКИ ПАЦІЄНТІВ 2025 РОКУ**

Голова оргкомітету	Кучин Ю.Л. – ректор НМУ імені О.О. Богомольця, член-кореспондент НАМН України, доктор медичних наук, професор.
Співголова оргкомітету	Шкробанець І.Д. – директор ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України», доктор медичних наук, професор (за згодою).
Співголова оргкомітету	Науменко О.М. – перший проректор з науково-педагогічної роботи та післядипломної освіти НМУ імені О.О. Богомольця, член-кореспондент НАМН України, доктор медичних наук, професор.
Співголова оргкомітету	Земсков С.В. – проректор з наукової роботи та інновацій НМУ імені О.О. Богомольця, доктор медичних наук, професор.
Співголова оргкомітету	Яворовський О.П. – завідувач кафедри гігієни, безпеки праці та професійного здоров'я НМУ імені О.О. Богомольця, академік НАМН України, доктор медичних наук, професор.
Члени оргкомітету:	Омельчук С.Т. – директор Інституту гігієни та екології НМУ імені О.О. Богомольця, член-кореспондент НАМН України, доктор медичних наук, професор. Скалецький Ю.М. – завідувач лабораторії безпекових стратегій ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України», доктор медичних наук, професор (за згодою). Гринзовський А.М. – завідувач кафедри медицини надзвичайних ситуацій та тактичної медицини НМУ імені О.О. Богомольця, доктор медичних наук, професор. Брухно Р.П. – доцент кафедри гігієни, безпеки праці та професійного здоров'я НМУ імені О.О. Богомольця, кандидат медичних наук, доцент. Зінченко Т.О. – доцент кафедри гігієни, безпеки праці та професійного здоров'я НМУ імені О.О. Богомольця, кандидат медичних наук, доцент. Михайленко П.М. – старший науковий співробітник науково-організаційного відділу ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України», кандидат біологічних наук (за згодою).

РАДІАЦІЙНА НЕБЕЗПЕКА ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ І ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Чумаченко Л.В., Біличенко Н.П., Завгородній І. В.

*Науковий керівник: д. мед. н., професор, академік Національної академії наук вищої освіти України
Завгородній І.В.*

Кафедра гігієни та екології

*Завідувач кафедри: д. мед. н., професор, академік Національної академії наук вищої освіти України
Завгородній І.В.*

*Харківський національний медичний університет
м. Харків, Україна*

Вступ. Радіаційна безпека є невід'ємною складовою санітарно-епідемічного благополуччя населення будь-якої країни. Радіоактивні елементи мають здатність накопичуватися в продуктах харчування і, відповідно, можуть потрапляти до організму людини трьома шляхами: через органи дихання, шкіру та травний тракт. Найбільшу небезпеку на сьогодні становить саме внутрішнє опромінення, яке відбувається за рахунок споживання продуктів, що містять радіонукліди, бо переважна частина радіоактивних речовин надходить безпосередньо з їжею.

З урахуванням цього, радіаційна безпека повинна також розглядатися як критичний компонент захисту пацієнтів, особливо вразливих груп населення – дітей, вагітних жінок, осіб із хронічними захворюваннями та імунно-компрометованих пацієнтів. Вживання навіть помірно забруднених продуктів у таких осіб може призвести до накопичення радіонуклідів у тканинах, що спричиняє підвищений ризик розвитку онкологічних, гематологічних та інших тяжких патологій. Тому медичні працівники, зокрема лікарі-дієтологи, онкологи, терапевти та сімейні лікарі, мають бути обізнані щодо потенційних джерел радіоактивного забруднення їжі та засобів його мінімізації. Забезпечення радіаційної безпеки пацієнтів передбачає не лише профілактичні заходи на рівні держави, а й розробку індивідуальних рекомендацій щодо харчування та споживання продуктів в умовах підвищеного радіаційного ризику.

Мета. Проаналізувати можливі напрями та шляхи підвищення радіаційної безпеки продуктів харчування в Україні та світі, зокрема в умовах ризику ядерної катастрофи.

Матеріал і методи. Було вивчено та систематизовано низку вітчизняних і іноземних літературних джерел та електронних ресурсів з досліджуваної проблеми.

Огляд. Надзвичайно небезпечним за рівнями радіації є забруднення, що виникає внаслідок аварії. Відповіддю на це є система заходів протидії на державному рівні, розроблена експертами Міжнародної агенції з атомної енергії, що передбачає зниження радіоактивного забруднення продукції сільського господарства шляхом зменшення або унеможливлення руху радіонуклідів харчовими ланцюгами. До найпоширеніших з них належать: тимчасове обмеження на споживання певних продуктів (молоко, овочі), полювання, рибальство; зниження переходу радіонуклідів до рослин шляхом хімічного оброблення ґрунту; застосування спеціальних режимів годування тварин забрудненими кормами; додавання до кормів хімічних речовин, що зв'язують радіонукліди, зокрема берлінської лазури (ефективність становить 50-90 %); відмова від випасу тварин на пасовищі, утримування в приміщенні, забезпечення чистими кормами та водою (ефективність сягає 100 %), додавання до кормів стабільного йоду, переробка забрудненого молока на продукти з тривалим терміном зберігання; утримання кормів, овочів, джерел водопостачання укритими водонепроникним матеріалом (ефективність становить 100 %); негайне збирання врожаю, культур, трав або, навпаки, затримка збирання на деякий час залежно від ситуації; механічне оброблення ґрунту (ефективність залежить від виду ґрунту, глибини кореневої системи рослин, але в середньому дає змогу знизити забруднення та коефіцієнт переходу в 5-10 разів); зняття поверхневого шару ґрунту або, навпаки, закріплення його; зміна (перепрофілювання) землекористування, зокрема вирощування культур зі зниженою здатністю накопичувати радіоактивні речовини (дає змогу знизити забруднення та коефіцієнт переходу радіонуклідів із ґрунту до рослин в 3-10 разів, тобто має мінливу ефективність); застосування меліорантів і добрив для зниження переходу радіонуклідів із ґрунту до рослин (має мінливу ефективність, дає змогу знизити коефіцієнт переходу в середньому в 2-6 разів); відтермінування забою тварин, або, навпаки, негайний забій; переробка харчових продуктів; моніторинг рівня радіоактивності харчових продуктів (обов'язковий радіаційний контроль).

Слід зазначити, що незважаючи на безпечний або небезпечний стан радіаційної ситуації, усі харчові продукти, що надходять до організму людини кожного дня, містять радіонукліди природного походження, які потрапляють до них через ґрунт (овочі, фрукти, ягоди) або воду (риба). Зазвичай їх рівень є низьким і здебільшого безпечним для людини. Разом із тим, він може значно варіювати залежно від геологічних і кліматичних умов, особливостей методів ведення сільського господарства, раціону харчування. Так, відомо, що за рік до організму людини в Японії потрапляє в 5 разів більше ^{210}Pb і ^{210}Po , ніж у Германії. Водночас, процес міграції та накопичення радіонуклідів природного походження (уран, торій, радій) у доквіллі та харчовому ланцюгу можна вважати таким, що потребує подальшого вивчення, а їх вимірювання в продуктах харчування – складним і вартісним

процесом, який вимагає потужної матеріально-технічної бази, спеціального обладнання та значного людського ресурсу. Це зумовлено тим, що в багатьох країнах для визначення рівня радіоактивності харчових продуктів існують національні програми моніторингу, що зазвичай орієнтовані не на природні, а на техногенні радіонукліди, а саме цезій, стронцій і плутоній.

Особливе занепокоєння викликає вплив радіонуклідів на так звані групи ризику серед населення, до яких належать: діти, через незрілі механізми метаболізму і підвищену швидкість поділу клітин, що робить їх більш вразливими до радіаційного ураження; вагітні жінки, у зв'язку з ризиком тератогенного впливу на плід; люди похилого віку, які мають знижені компенсаторні функції організму; пацієнти з онкологічними, гематологічними, ендокринними захворюваннями, у яких навіть незначне опромінення може погіршити перебіг хвороби або знизити ефективність терапії; пацієнти з імунodefіцитами, у яких внутрішнє опромінення може призводити до ще більшого зниження імунної відповіді.

Радіонукліди, потрапляючи до організму таких осіб, можуть накопичуватися у щитовидній залозі (йод-131), кістках (стронцій-90), м'язах (цезій-137), спричиняючи хронічне внутрішнє опромінення. Це створює високі ризики виникнення злоякісних новоутворень, імунної недостатності, генетичних змін, порушень кровотворної функції.

Висновки. Харчові продукти є одним з найбільш сталих факторів надходження радіонуклідів в організм людини, що може бути вкрай небезпечним для її здоров'я. Забезпечення радіаційної безпеки пацієнтів повинно розглядатися як складова клінічної практики, а також як напрямок міждисциплінарної співпраці між медичними, екологічними та іншими службами. Розробка національних стандартів захисту таких осіб, індивідуальні підходи до харчування та контроль джерел постачання продуктів є важливими елементами загальної стратегії зниження радіаційного навантаження на населення.

Ключові слова: радіонукліди, внутрішнє опромінення, продукти харчування, радіаційна безпека, забруднення.

ТЮТЮНОПАЛІННЯ ЯК ФАКТОР РИЗИКУ

¹Шевченко О.А., ²Дорогань С.Б., ²Мікрюкова Н.Г.

¹Кафедра гігієни, екології та охорони праці

Завідувач кафедри: д. мед. н., професор Шевченко О.А.

Дніпровський державний медичний університет

м. Дніпро, Україна

² Кафедра організації вищої освіти, управління, охороною здоров'я та гігієни

Завідувач кафедри: д. держ. упр., професор Лобас В.М.

Донецький національний медичний університет

м. Кропивницький, Україна

У місті Кропивницький проведено опитування, яке охопило 740 жителів різних соціально-професійних шарів та вікових категорій від 16 до 60 років (таблиця). Паління є істотним фактором, який впливає на стан здоров'я. Доцільно зауважити, що в межах населеного пункту є діюча уранова шахта «Інгульська» – вагомий чинник формування екологічно-залежних хвороб. Рівень онкологічної захворюваності в м. Кропивницький на 100 тис. населення $537,3 \pm 13,81$ ($p < 0,05$), Україна $350,5 \pm 3,76$ – $p < 0,001$ порівняно з містом Кропивницький за критерієм Ст'юдента.

Час від часу палять 27,6 % учасників опитування. Серед курців переважають молоді чоловіки (середній вік – $19,7 \pm 1,0$ року) і жінки після 30 років – ($40,9 \pm 0,9$ року). Відносно значна кількість учнівської молоді долучилася до цієї шкідливої звички (9,7 %), причому, як було зазначено в деяких анкетах, старші активно втягують у процес своїх друзів.

Таблиця. Структура курців у групах респондентів, %

Частота паління	Група населення					
	Медики n=285	Школярі n=112	Студенти n=70	Військові n=113	Вчителі n=100	Викладачі n=60
Постійно	15,1	5,3	24,3	51,3	9,0	6,7
щотижня	5,3	0,8	2,9	5,3	4,0	1,7
Час від часу, але не щотижня	4,2	3,6	2,9	8,0	4,0	5,0
Палять (усього)	24,6	9,7[#]	30.0	64.6*	17.0	13.3[#]
Палив, але кинув	9,1	4,6	–	9,0	6,0	8,3